

curier

economic legislativ

breviar

EXPERTIZA CONTABILĂ ȘI TEHNICĂ – REGULI PROCEDURALE

I Proba cu expertiză. Numirea experților — incompatibilități

1. Disponibilitatea efectuării expertizei
2. Recomandarea și numirea experților
3. Expert recomandat de parte
4. Specialiști de înaltă calificare
5. Obiectivele expertizei
6. Termenul de efectuare a expertizei
7. Incompatibilitatea: abținerea și recuzarea experților.

II Retribuirea experților — costul expertizelor

8. Stabilirea retribuiri muncii prestate de expert
9. Costul expertizelor — elemente
10. Retribuția experților
11. Cheltuielile de deplasare
12. Cheltuielile cu dactilografierea
13. Cheltuieli poștale
14. Decontul de cheltuieli privind costul expertizei.

III Efectuarea expertizei

15. Examinarea materialului documentar
16. Lămuriri cerute de expert — legătura cu părțile
17. Expertiza la fața locului în cauze civile și arbitrale — citarea părților

18. Expertiza la fața locului în cauze penale

19. Colaborarea expertului cu organele de control și cu experții care au efectuat lucrări anterioare

20. Colaborarea expertului contabil cu expertul tehnic

index

21. Prolungirea termenului de efectuare a expertizei

22. Imposibilitatea efectuării expertizei contabile

23. Sancțiuni aplicabile conducătorilor unităților la care se efectuează expertiza

24. Obligații și interdicții privind activitatea experților.

IV Raportul de expertiză contabilă

25. Atribuțiile birourilor locale pentru expertize contabile

26. Raportul de expertiză contabilă

27. Dezacordul dintre experți

28. Îndrumări obligatorii privind completarea sau refacerea raportului de expertiză contabilă

29. Avizul biroului local, când acesta este în dezacord cu expertul contabil.

V Aprecierea raportului de către organele care au dispus efectuarea expertizei și de către părți

30. Măsuri pe care le poate lua organul care a dispus efectuarea expertizei

31. Suplimentul de expertiză

32. Contraexpertiza.

VI Reguli specifice expertizei tehnice

33. Recomandarea și numirea experților

34. Raportul de expertiză tehnică

35. Atribuțiile birourilor locale pentru expertize contabile cu privire la expertiza tehnică

36. Atribuțiile Biroului central pentru expertize tehnice cu privire la recomandarea specialiștilor.

VII Răspunderea experților

37. Abateri disciplinare — sancțiuni

38. Infrațiuni

39. Amenzi ce pot fi aplicate de organele care dispun efectuarea expertizei

40. Plîngerile experților referitoare la sancțiunile dispuse împotriva lor.

Supliment la

nr. 30 1981

Revista
ECONOMICA

Probă de o factură aparte, expertiza contabilă are o frecvență deosebită în procesele cu caracter economic, în cele având ca obiect soluționarea unor litigii dintre organizațiile socialiste sau în litigiile de muncă. Și este firesc să fie așa dacă ținem seama că toate fenomenele economice (și uneori și cele sociale) se concretizează, în final, în evidențe contabile. Știință de-sine-stătătoare, contabilitatea și, respectiv evidența contabilă, poate fi organizată și, deci, interpretată numai de specialiști în această ramură a științelor economice. Iată de ce în interpretarea corectă a unor fenomene sau a unor litigii de ordin contabil-financiar ce constituie obiectul unor dosare de judecată penale, civile sau de arbitraj este necesară administrarea probei, denumită de legiuitor expertiză contabilă.

Aceleași fenomene economice, amintite, sînt generate de nenumărate ori de fenomene de ordin tehnic sau tehnologic a căror interpretare și evaluare corectă și exactă intră în sfera de preocupări și cunoștințe a specialiștilor cu pregătire tehnică, respectiv, a experților tehnici, care sînt solicitați să rezolve prin lucrarea de expertiză tehnică obiectivele de ordin tehnic în multe din cauzele aflate în cercetare sau pe rol la organele de urmărire penală, instanțele de judecată sau organele arbitrajului de stat.

Decretul nr. 79/1971 (devenit Legea nr. 37/1971), privind expertiza contabilă și expertiza tehnică — cu aplicare de la 16.IV.1971 (dată cînd a fost abrogat Decretul nr. 434/1957) — ca lege specială, constituie cadrul legislativ al activității de expertiză contabilă și tehnică.

Normele procedurale privind activitatea de expertiză, în general, valabile pentru ambele genuri de activități de expertiză (contabilă și tehnică) sînt prevăzute în Codul de procedură civilă și în Codul de procedură penală.

Prin Decretul nr. 79/1971, coordonarea, controlul și îndrumarea activității de expertiză contabilă au fost încredințate Biroului central pentru expertize contabile din cadrul Ministerului Finanțelor.

Prin același act normativ, coordonarea, controlul și îndrumarea activității de expertiză tehnică se realizează prin Biroul central pentru expertize tehnice care funcționează în cadrul Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe.

Pentru a veni în sprijinul tuturor celor interesați în efectuarea expertizelor contabile și tehnice, publicăm în cele ce urmează un breviar, în care reglementările normative amintite sînt prezentate sistematic, pe materii, într-o formă care să asigure o operativă documentare.

I. PROBA CU EXPERTIZĂ. NUMIREA EXPERȚILOR — INCOMPATIBILITĂȚI

1. DISPUNEREA EFECTUĂRII EXPERTIZEI

Expertiza contabilă (și tehnică) se dispune de organul de urmărire penală, instanța de judecată, organele arbitrajului de stat, la cerere sau din oficiu, cînd pentru lămurirea unor fapte sau împrejurări ale cauzei, în vederea aflării adevărului, sînt necesare cunoștințele unui expert.

Reglementare: art. 201 din Codul de procedură civilă; art. 116 din Codul de procedură penală.

2. RECOMANDAREA ȘI NUMIREA EXPERȚILOR

La solicitarea organelor care au dispus efectuarea expertizei, birourile locale pentru expertize contabile recomandă un număr de experți din cei aflați în evidența biroului, în vederea numirii unuia sau unora dintre ei pentru efectuarea expertizei.

În cazuri excepționale, Biroul central pentru expertize contabile recomandă specialiștii de înaltă calificare, la cererea organelor județene ale Ministerului de Interne, Procuraturii Republicii Socialiste România, a instanțelor judecătorești sau a organelor arbitrajului de stat, comunicînd biroului local pentru expertize contabile numele persoanelor recomandate.

Numirea expertului se face de către organul care dispune efectuarea expertizei, dintre experții recomandați de birourile locale.

Numirea ca experți dintre specialiștii de înaltă calificare se face de organul care dispune efectuarea expertizei contabile dintre persoanele care intră în această categorie, recomandați de Biroul central pentru expertize contabile.

Organul care dispune efectuarea expertizei numește unul sau mai mulți experți dintre experții recomandați de birourile locale, cărora le comunică numele expertului (experților) numit (numiți). Aceleași organe, în cazuri excepționale pot numi să efectueze expertize unul sau mai mulți specialiști de înaltă calificare recomandați de Biroul central pentru expertize contabile, căruia îi comunică numele expertului (experților) numit (numiți).

Dacă expertul numit nu se înfățișează, instanța poate dispune înlocuirea lui.

În legătură cu recomandarea și numirea experților, subliniem următoarele:

— experții recomandați trebuie să fie dintre cei existenți în evidența biroului local căruia i s-a solicitat efectuarea expertizei contabile. Recomandarea unor experți din evidența altor birouri locale se va putea face cu acordul acestor birouri și nu înainte de a se fi epuizat posibilitățile de utilizare a experților din evidența biroului local care face recomandarea;

— experții numiți la cererea părților vor fi aleși numai dintre cei care figurează în evidența birourilor locale; ei au aceleași drepturi și obligații ca și experții numiți în urma recomandării birourilor locale.

Reglementare: art. 4 alin. e, art. 5 alin. c, art. 13 alin. 1, 3 și 4 din Decretul nr. 79/1971; art. 201, 202 și 205 alin. 2 din Codul de procedură civilă; art. 118 alin. 2, din Codul de procedură penală.

3. EXPERT RECOMANDAT DE PARTE

Părțile au dreptul să ceară ca pe lângă expertul numit la recomandarea biroului local să participe la efectuarea expertizei — pe cheltuielile sa — și a unul expert recomandat de ea, care figurează în evidența birourilor locale pentru expertize contabile.

În cazul în care se dispune efectuarea unei expertize potrivit art. 3, alin. 2 din Decretul nr. 79/1971, partea interesată va putea recomanda participarea și a specialiștilor de înaltă calificare.

Expertii recomandați de părți au aceleași drepturi și obligații ca și experții numiți să efectueze expertiza pe baza recomandării birourilor locale.

Raportul de expertiză contabilă se redactează și se semnează împreună de experții numiți la recomandarea biroului local și de expertul numit la recomandarea părților. Când expertul recomandat de părți este în dezacord total cu ceilalți experți, întocmește un raport separat; când dezacordul este parțial, va face mențiuni despre aceasta la sfârșitul raportului de expertiză sau într-o anexă la raport.

Pînă la intrarea în vigoare a Decretului nr. 434/1957. Codul de procedură penală prevedea dreptul părților ca pe lângă expertul numit de instanță, la efectuarea lucrării „să asiste” și un consilier al părții (sau al părților). Odată cu intrarea în vigoare a decretului amintit, instituția „consilierilor tehnici” a fost desființată și înlocuită cu aceea de „expert recomandat de parte”, făcîndu-se, ulterior, modificările corespunzătoare și în Codul de procedură penală. Din cele de mai sus rezultă că utilizarea termenului de „consilier tehnic” în locul celui de „expert recomandat de parte” — destul de frecvent utilizată în prezent — este improprie (termenii nefiind sinonimi) și nelegală.

4. SPECIALIȘTI DE ÎNALTĂ CALIFICARE

Sînt considerați specialiști de înaltă calificare ce pot fi utilizați ca experți: membrii ai unei academii, profesorii sau conferențiarilor din învățămîntul superior, doctorii docenți în științe sau doctorii — care nu figurează în evidențele birourilor locale pentru expertize contabile.

Recomandarea specialiștilor de înaltă calificare în domeniul contabil se face de Biroul central pentru expertize contabile la cererea organelor județene ale Ministerului de Interne, Procuraturii Republicii Socialiste România, a instanțelor judecătorești sau a organelor arbitrajului dt stat.

Numirea ca expert a specialiștilor de înaltă calificare urmează regulile obișnuite pentru experții care figurează în evidența birourilor locale.

Specialiștii de înaltă calificare pot fi recomandați de părți să participe la efectuarea expertizei — pe cheltuielile lor — în aceleași condiții ca și pentru experții contabili care figurează în evidența birourilor locale.

Reglementare: art. 3, alin. 1, art. 4, alin. e și art. 15 alin. 2 din Decretul nr. 79/1971.

5. OBIECTIVELE EXPERTIZEI

Obiectivele (întrebările) date spre rezolvare expertului contabil sînt consemnate în scris de organul de urmărire penală în ordonanță, de instanța de judecată în încheiere și de organele arbitrajului de stat în procesul-verbal de ședință.

În cauzele civile stabilirea obiectivelor (punctelor) asupra cărora urmează să se pronunțe expertul se face odată cu numirea expertului (sau experților).

În cauzele penale comunicarea către părți și către expert a obiectivelor expertizei și a întrebărilor la care expertul trebuie să răspundă se face cu ocazia convocării acestora de către organul de urmărire penală sau instanța de judecată, cînd li se pune în vedere că au dreptul să facă observații cu privire la aceste întrebări și că pot cere modificarea sau completarea lor.

În practica de expertiză contabilă s-au ivit unele probleme în legătură cu obiectivele expertizei care au fost soluționate astfel:

— necesitatea extinderii obiectivelor expertizei contabile și a efectuării și a altor expertize (tehnice, grafice etc.) va fi sesizată de îndată de expertul contabil cînd în timpul executării expertizei se ivesc situații în care apare această necesitate;

— în cazul cînd dintre obiectivele date spre rezolvare pot fi soluționate numai o parte din ele, în raportul de expertiză contabilă se va răspunde numai la aceste obiective, iar pentru celelalte obiective se vor arăta motivele nesoluționării lor, cu propuneri corespunzătoare privind condițiile în care s-ar putea soluționa și acestea.

Reglementare: art. 14 alin. 1 din Decretul nr. 79/1971; art. 201 din Codul de procedură civilă; art. 120 alin. 2 din Codul de procedură penală.

6. TERMENUL DE EFECTUARE A EXPERTIZEI

Organul care dispune efectuarea expertizei contabile este obligat să stabilească prin ordonanță, încheiere sau proces-verbal de ședință, după caz, data depunerii raportului de expertiză.

La data cînd sînt chemate părțile și expertul, după examinarea obiecțiilor și cererilor făcute de părți și expert, organul de urmărire penală sau instanța de judecată pune în vedere expertului termenul în care urmează a fi efectuată expertiza, încunostiințîndu-l totodată dacă la efectuarea acesteia urmează să participe părțile.

Odată cu dispunerea refacerii sau completării expertizei, organul care a dispus efectuarea expertizei va fixa în acest scop un termen corespunzător.

Reglementare: art. 14 din Decretul nr. 79/1971; art. 120 alin. 4 din Codul de procedură penală.

7. INCOMPATIBILITATEA, ABȚINEREA ȘI RECUZAREA EXPERȚILOR

a) **Incompatibilitate.** Un expert contabil este în situația de incompatibilitate de a efectua o expertiză contabilă într-un anumit dosar, în următoarele cazuri:

— dacă a pus în mișcare acțiunea penală, a emis mandat de arestare, a dispus trimiterea în judecată, a pus concluzii în fond în calitate de procuror sau a fost judecător (sau asesor) în același dosar;

— dacă a fost martor său reprezentant (expert recomandat de parte), ori apărător al vreunuia din părți;

— dacă există împrejurări din care rezultă că este interesat, sub orice formă expertul, soțul sau vreo rudă apropiată în soluționarea cauzei într-un anumit mod, care este de natură a-l face pe expert să fie subiectiv.

Tot pentru motive care ar putea pune la îndoială obiectivitatea expertului, credem că sînt incompatibile, următoarele împrejurări în care se poate găsi un expert contabil :

— dacă face parte din sistemul organizatoric al uneia din părți în proces — organizații socialiste (din întreprinderea în cauză, dintr-o subunitate sau dintr-una din verigile ierarhice superioare, pînă la minister ori alt organ central) ;

— dacă s-a pronunțat asupra unor aspecte care constituie obiectul dosarului, în calitate de organ de control, de conducere, tehnic de specialitate, ori a luat parte, ca executant, la întocmirea actelor primare, a evidențelor contabile, tehnic-operative etc.

Prevederea din Codul de procedură penală, art. 54 alin. ultim : „Participarea ca expert sau ca interpret de mai multe ori în aceeași cauză nu constituie un motiv de recuzare”, credem că trebuie interpretată în sensul că același expert poate efectua, în același dosar, mai multe lucrări cum ar fi : expertiza de bază, suplimentul de expertiză în cadrul acelorași obiective sau unele obiective lărgite, completarea expertizei cu lămuriri scrise sau verbale date instanței etc. Nu credem că poate fi numit a efectua o nouă expertiză (așa-zisă „contraexpertiză”) în același dosar unde și-a exprimat odată opinia, unde instanța s-a considerat nelămurită de prima expertiză (conform Codului de procedură civilă, art. 212) sau despre care organul de urmărire penală sau instanța de judecată are îndoieli cu privire la exactitatea concluziilor raportului de expertiză conform Codului de procedură penală, art. 125), deoarece ar fi în fața unei împrejurări „din care rezultă că este interesat” (conform Codului de procedură penală, art. 48) într-o anumită soluție.

Calitatea de expert este incompatibilă cu aceea de martor în aceeași cauză. Calitatea de martor are întâietate.

b) **Abținere-recuzare.** Expertul care știe că este incompatibil sau că există un motiv de recuzare în privința sa este dator să declare biroului local pentru expertize contabile, președintelui instanței sau procurorului care supraveghează cercetarea penală că se abține de la efectuarea expertizei, cu arătarea cazului ce constituie motivul abținerii.

Experții, ca și judecătorii, pot fi recuzați în următoarele cazuri :

— cînd el, soțul, ascendenții ori descendenții lor au vreun interes în judecarea pricinii sau cînd este soț, rudă sau afin, pînă la al patrulea grad, inclusiv, cu vreuna din părți ;

— cînd soțul este rudă sau afin a uneia din părți pînă la al patrulea grad inclusiv ;

— dacă între ei și una din părți a fost o judecată penală în timp de 5 ani înaintea recuzării ;

— dacă este tutore, curator sau consiliu judiciar al uneia din părți ;

— dacă și-a spus părerea cu privire la pricina ce se judecă ;

— dacă a primit de la una din părți daruri sau făgăduieli de daruri ori altfel de îndatoriri ;

— dacă este vrăjmășie între ei, soțul sau una din rudele sale pînă la al patrulea grad inclusiv și una din părți, soții sau rudele acestora pînă la gradul al treilea inclusiv.

În situația în care experții nu se abțin de a participa la efectuarea expertizei, ei pot fi recuzați după regulile prevăzute de procedura civilă și penală.

Recuzarea se formulează oral sau scris, cu arătarea cauzului de incompatibilitate care constituie motivul recuzării, atît în cursul urmăririi penale cit și în cursul judecății, de oricare dintre părți, în termen de 5 zile de la numirea expertului, dacă motivul ei exista la acea dată.

Reglementare : art. 24, 25, 27 și 204 din Codul de procedură civilă ; art. 48, 50—54 din Codul de procedură penală.

II. RETRIBUIREA EXPERȚILOR — COSTUL EXPERTIZELOR

8. STABILIREA RETRIBUIRII MUNCII PRESTATE DE EXPERT

Organul care a dispus efectuarea expertizei fixează, în mod provizoriu, prin ordonanță, încheiere sau proces-verbal de ședință, după caz, odată cu dispunerea expertizei, remunerația expertului numit. După depunerea raportului de expertiză și a decontului de cheltuieli, vizate de biroul local, același organ stabilește suma definitivă cuvenită.

Suma stabilită ca definitivă se virează de către organul care a dispus efectuarea expertizei, în contul biroului local. Cînd costul expertizei urmează a fi suportat de părți, depunerea sumelor se va face de către acestea.

În cazul litigiilor de competența organelor arbitrajului de stat, dacă se dispune din oficiu efectuarea unei expertize, organul arbitral este îndreptățit să stabilească partea care va suporta costul expertizei, aceasta fiind obligată să vireze suma respectivă în contul biroului local.

Dacă expertiza se face de o altă instanță prin delegație (comisie rogatorie), statornicirea plății ce li se cuvine experților se va putea lăsa în sarcina acelei instanțe.

Biroul local va urmări încasarea în contul său a remunerațiilor cuvenite experților, și va asigura plata la timp a acestora.

Organul care a dispus efectuarea expertizei va putea, chiar și după dezinvestirea sa, să dispună măsurile necesare pentru a se asigura plata sumei cuvenită expertului.

În practica activității de expertiză s-a stabilit că, în cauzele civile, experții nu sînt obligați să înceapă lucrarea de expertiză dacă nu au fost virate în contul biroului local sumele reprezentînd remunerațiile experților.

Reglementare : art. 14 alin. 1 și 3, art. 27, 28 și 31 din Decretul nr. 79/1971 ; art. 202, art. 213 alin. 2, art. 214 și art. 274 alin. 2 din Codul de procedură civilă.

9. COSTUL EXPERTIZELOR — ELEMENTE

În costul expertizei sînt cuprinse retribuția (onorariul) convenit expertului pentru munca prestată, cheltuielile de deplasare, cheltuielile cu dactilografierea lucrărilor expertizei și cheltuielile de poștă și telegraf efectuate de expert pentru citarea părților, trimiterea raportului de expertiză părților, în cauzele arbitrale etc.

Expertul are obligația să depună odată cu raportul de expertiză și un decont în care va înscrie remunerația ce i se cuvine, precum și cheltuielile făcute cu executarea expertizei (cheltuieli de deplasare, cheltuieli cu dactilografierea, cheltuielile de poștă-telegraf).

Biroul local are obligația de a verifica decontul prezentat de expert din punct de vedere al legalității actelor anexate, al justificării numărului de ore lucrate, al realității și exactității calculelor pe care le conține. Decontul va fi vizat și înaintat organului care a dispus efectuarea expertizei împreună cu raportul de expertiză. Biroul local poate face propuneri în vederea modificării sumei fixate inițial.

Reglementare: art. 5 lit. e, art. 14 alin. 1 și 3 și art. 26—31 din Decretul nr. 79/1971; art. 202 și 213 alin. 2, art. 214 și 274 din Codul de procedură civilă.

10. RETRIBUȚIA EXPERTILOR

Retribuția (remunerația) convenită experților pentru fiecare oră de muncă prestată în scopul efectuării lucrărilor de expertiză este stabilită de la 12 la 25 lei, barem care poate fi majorat cu pînă la 50% în cazul expertizelor efectuate de specialiști de înaltă calificare.

Stabilirea retribuției (remunerației) se va face ținîndu-se seama de complexitatea expertizelor și de gradul de calificare al experților.

Din sumele stabilite drept remunerație pentru expertizele contabile se va reține o cotă de 10%, ce rămîne la dispoziția birourilor locale.

Sumele convenite experților, rămase după reținerea cotei de 10% se impozitează în conformitate cu prevederile art. 9 din H.C.M. nr. 545/1970 și pct. 17 din Instrucțiunile Ministerului Finanțelor nr. 1527/1970. Impunerea este lunară și se face cu ocazia fiecărei plăți efectuate, prin cumulare cu sumele plătite anterior în cursul aceleiași luni pentru alte expertize.

Reglementare: art. 26 și 32 din Decretul nr. 79/1971; art. 1 din H.C.M. nr. 845/1971.

11. CHELTUIELILE DE DEPLASARE

Dacă pentru efectuarea expertizei încredințate expertul trebuie să se deplaseze din localitatea unde domiciliază în alte localități, el are dreptul la rambursarea cheltuielilor de deplasare (transport, cazare și diurnă), care fac parte din costul expertizei, urmînd a fi incluse în decontul de cheltuieli care se depune la biroul local odată cu raportul de expertiză.

Decontarea acestor cheltuieli se face potrivit prevederilor legale care reglementează drepturile bănești ale personalului muncitor care se deplasează în interes de serviciu

— respectiv H.C.M. nr. 822/1959 republicată în anul 1963.

Pentru calcularea drepturilor de deplasare ale experților se va avea în vedere retribuția tarifară de la locul de muncă al experților încadrați în muncă sau cuantumul pensiei lunare, pentru experții pensionari.

Expertul contabil primește de la biroul local pentru expertize contabile, după terminarea lucrării, drepturile ce i se cuvin pentru efectuarea expertizei.

Reglementare: art. 29 și 30 din Decretul nr. 79/1971; art. 189 și 190 alin. 1 din Codul de procedură penală.

12. CHELTUIELILE CU DACTILOGRAFIEREA

Cheltuielile cu dactilografierea lucrărilor de expertiză (corespondența cu părțile și cu organul care a dispus efectuarea expertizei, raportul de expertiză și anexele sale etc.) fiind necesare realizării și finalizării expertizei și făcînd parte din costul expertizei, sînt rambursabile și se includ de către expert în decontul de cheltuieli care se depune la biroul local odată cu raportul de expertiză.

Decontarea acestor cheltuieli se poate face în limita tarifulor în vigoare pentru astfel de lucrări.

Reglementare: art. 5 lit. e și art. 27 alin. 2 din Decretul nr. 79/1971; art. 189 din Codul de procedură penală.

13. CHELTUIELI POȘTALE

Cheltuielile de poștă și telegraf făcute de expert (pentru citarea părților, pentru trimiterea raportului de expertiză părților în cauzele arbitrale etc.) fiind necesare realizării și finalizării expertizei și făcînd parte din costul expertizei, sînt rambursabile și se includ de către expert în decontul de cheltuieli care se depune la biroul local odată cu raportul de expertiză.

Decontarea acestor cheltuieli se face în baza recipiselor eliberate de oficiile P.T.T.R. și a copiilor documentare remise (adrese, telegrame etc.).

Reglementare: art. 5 lit. e și art. 27 alin. 2 din Decretul nr. 79/1971; art. 189 din Codul de procedură penală.

14. DECONTUL DE CHELTUIELI PRIVIND COSTUL EXPERTIZEI

Decontul de cheltuieli întocmit de expert prin care se justifică pe de o parte numărul de ore utilizate pentru efectuarea lucrării de expertiză și suma convenită drept retribuție (remunerație) iar pe de altă parte cheltuielile efectuate cu expertiza (cheltuielile de deplasare, cheltuielile cu dactilografierea lucrărilor și cheltuielile de poștă-telegraf) se depune la biroul local pentru expertize odată cu raportul de expertiză.

După verificarea decontului de cheltuieli din punct de vedere al legalității actelor anexate, al justificării numărului de ore lucrate, al realității și exactității calculelor pe care le conține, biroul local vizează decontul și îl înaintează organului care a dispus efectuarea expertizei împreună cu raportul de expertiză contabilă.

Reglementare: art. 5 alin. e și art. 21 alin. 2 din Decretul nr. 79/1971.

III. EFECTUAREA EXPERTIZEI**15. EXAMINAREA MATERIALULUI DOCUMENTAR**

Examinarea materialului documentar este prima activitate pe care o desfășoară expertul contabil după numirea lui. Expertul are dreptul să ia cunoștință de materialul aflat la dosarul cauzei, necesar pentru efectuarea expertizei și când acesta este insuficient, să solicite organului care a dispus efectuarea expertizei contabile să completeze materialul documentar.

Examinarea materialului privind cauza în care s-a solicitat sau s-a dispus efectuarea expertizei contabile se face la sediul organului beneficiar al expertizei prin studierea dosarului cauzei și, în situația când se consideră necesar, se poate face și la sediul (domiciliul) părților cu ocazia expertizei la fața locului.

Expertul poate examina și alte documente (acte, evidențe) aflate la părți sau la terți, cu ocazia desfășurării expertizei la fața locului.

În cauzele penale, expertul are dreptul să ia cunoștință de materialul dosarului necesar pentru efectuarea expertizei. În cursul urmăririi penale, cercetarea dosarului se face cu încuviințarea organului de urmărire. Expertul poate cere lămuriri organului de urmărire penală sau instanței de judecată cu privire la anumite fapte ori împrejurări ale cauzei. Părțile, cu încuviințarea și în condițiile stabilite de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată, pot da expertului explicațiile necesare.

Când de la dosarul cauzei lipsește actul de control (nefiind făcută revizia de fond), evidențele contabile nu sînt la zi sau sînt necesare alte asemenea lucrări pentru efectuarea expertizei, expertul contabil interzice lucrarea de expertiză și întocmește despre aceasta un proces-verbal de imposibilitate a efectuării expertizei, pe care îl înaintează, prin biroul local pentru expertize contabile, organului care a ordonat efectuarea expertizei. Acest organ poate cere efectuarea de către organele competente a reviziei de fond sau a celorlalte lucrări necesare, îndeplinirea lor de către expertul contabil fiind interzisă.

Despre materialul pe baza căruia expertiza contabilă a fost efectuată, precum și despre faptul dacă părțile care au participat la aceasta au dat explicații în cursul expertizei, se vor face mențiunile corespunzătoare în cuprinsul raportului de expertiză în partea introductivă (cap. I. „Introducere”).

Reglementare : art. 18 din Decretul nr. 79/1971 ; art. 121 și 123 alin. b din Codul de procedură penală.

16. LĂMURIRI CERUTE DE EXPERT — LEGATURA CU PĂRȚILE

Expertul poate cere lămuriri organului de urmărire penală sau instanței de judecată cu privire la anumite fapte ori împrejurări ale cauzelor.

Părțile, cu încuviințarea și în condițiile stabilite de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată, pot da expertului explicațiile necesare.

Cu ocazia expertizei la fața locului, părțile prezente sînt obligate să dea, expertului orice lămuriri în legătură cu obiectul lucrării.

Din practica de expertiză contabilă au reieșit unele aspecte de care experții trebuie să țină seama cînd vin în contact cu părțile și anume :

— expertul nu va lua explicații scrise de la părți și nici nu va solicita viza raportului de expertiză de către acestea ;

— expertul trebuie să aibă în vedere explicațiile părților (inclusiv ale martorilor) dar le va analiza în funcție de datele expertizate, menționînd în raportul de expertiză contabilă concordanța sau neconcordanța acestora cu datele examinate.

Reglementare : art. 130 alin. 1 și art. 208 alin. 1 din Codul de procedură civilă ; art. 120, 121 alin. 3 și art. 124 din Codul de procedură penală.

17. EXPERTIZA LA FAȚA LOCULUI ÎN CAUZE CIVILE ȘI ARBITRALE — CITAREA PĂRȚILOR

Desfășurarea lucrărilor de expertiză în afara sediului organului care a dispus efectuarea expertizei (denumită pe scurt „expertiză la fața locului”), care constă din examinarea unor documente aflate la părți sau la terți și din obținerea de informații de la acestea cu ocazia deplasării expertului la sediul (domiciliul) lor, este necesară în toate cazurile cînd pentru rezolvarea obiectivelor ce i s-au dat spre rezolvare expertul apreciază că nu-i sînt suficiente documentele existente la dosarul cauzei.

Pentru expertiza la fața locului, în cauzele civile și în cele arbitrale, expertul contabil este obligat să anunțe părțile despre data și locul efectuării acesteia, fără să aibă vreo obligație în cazul în care părțile nu se prezintă.

Anunțarea (citarea) părților se face în scris printr-o carte poștală recomandată, scrisoare recomandată sau (și) telegramă, remise cu „confirmare de primire”.

La raportul de expertiză trebuie să se anexeze „confirmarea de primire” semnată de destinatar și nu recipisa de expediere a citației.

Cu ocazia expertizei la fața locului părțile (prezente) sînt obligate să dea orice lămuriri solicitate de expert în legătură cu obiectul lucrării.

Reglementare : art. 208 din Codul de procedură civilă ; Instrucțiunile Ministerului Finanțelor nr. 151165/1964.

18. EXPERTIZA LA FAȚA LOCULUI ÎN CAUZE PENALE

În cauzele penale, expertiza la fața locului — respectiv examinarea unor documente aflate la sediul (domiciliul) părților sau la terți, precum și solicitarea de către expert de relații de la acestea cu ocazia deplasării la fața locului se poate realiza cu încuviințarea și în condițiile stabilite de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată.

Reglementare : art. 121 alin. 3 din Codul de procedură penală.

19. COLABORAREA EXPERTULUI CU ORGANELE DE CONTROL ȘI CU EXPERȚII CARE AU EFECTUAT LUCRĂRI ANTERIOARE

Consultarea organelor de control și a experților care au efectuat lucrări anterioare în cauza expertizată este o necesitate obiectivă pentru elucidarea tuturor aspectelor pe care le ridică o expertiză contabilă complexă.

Deși această problemă nu este prevăzută ca atare în acțiunile normative în vigoare, apreciem că ea își are suportul legal în prevederile art. 122 alin. 1 din Codul de procedură penală, în sensul că în lucrarea de expertiză contabilă trebuie rezolvate sau consemnate deosebirile de păreri sau opiniile separate ale diferitelor organe care s-au pronunțat anterior în cauza expertizată.

În practica curentă a activității de expertiză contabilă și pentru considerentele de mai sus s-a admis că această colaborare este necesară, având totuși caracter facultativ, pentru a se putea lămurii mai bine punctele de vedere ale fiecăruia și în final pentru a se asigura calitatea lucrării de expertiză și accelerarea rezolvării cauzei.

Reglementare: art. 122 alin. 1, din Codul de procedură penală.

20. COLABORAREA EXPERTULUI CONTABIL CU EXPERTUL TEHNIC

Colaborarea expertului contabil cu expertul tehnic se realizează prin studierea de către expertul contabil a raportului de expertiză tehnică depus la dosarul cauzei, ceea ce înseamnă că expertul contabil nu își va putea finaliza lucrarea decât după executarea expertizei tehnice dispusă în aceeași cauză. În aceste cazuri expertul contabil va studia expertiza tehnică și va stabili în ce măsură constatările ei pot fi utilizate la rezolvarea obiectivelor de organul care a ordonat expertiza contabilă.

Lipsa raportului de expertiză tehnică de la dosarul cauzei poate constitui, în înțelesul prevederilor art. 18, alin. 2 din Decretul nr. 79/1971, motiv de imposibilitate a efectuării expertizei contabile.

Pentru considerentele de mai sus, expertiza contabilă și expertiza tehnică nu pot fi redactate în comun în cuprinsul aceluiași raport de expertiză.

Reglementare: art. 18, alin. 2 din Decretul nr. 79/1971.

21. PRELUNGIREA TERMENULUI DE EFECTUARE A EXPERTIZEI

Termenul de efectuare a expertizei și de depunere a lucrării (raportului) de expertiză se fixează în scris, prin ordonanță sau încheiere, de către organul care a dispus efectuarea expertizei.

Birourile locale pentru expertize au sarcina de a urmări efectuarea la timp a expertizelor contabile.

Prelungirea termenului de depunere a raportului de expertiză se încuviințează de organul care a dispus efectuarea expertizei (în faza de urmărire penală se poate dispune și prin rezoluția motivată a organului de urmărire penală) la cererea motivată a expertului însoțită de avizul șefului biroului local pentru expertize contabile.

În practica de expertiză contabilă a reieșit necesitatea ca prelungirea termenului de depunere a raportului de expertiză să poată fi solicitată direct de birourile locale pentru expertize contabile în cazul când raportul de expertiză nu poate fi depus în termen datorită timpului necesar expertului pentru refacerea lucrării în urma îndrumărilor date în acest sens de biroul local.

Prelungirea termenului de efectuare a expertizei se dispune, motivat, și de către organul care a ordonat expertiza în cazurile când expertiza este considerată nesatisfăcătoare și s-a dispus refacerea sau completarea ei.

Reglementare: art. 5 alin. d, art. 14 și 23 din Decretul nr. 79/1971, art. 120 din Codul de procedură penală.

22. IMPOSIBILITATEA EFECTUĂRII EXPERTIZEI CONTABILE

În cazul când expertiza contabilă nu se poate efectua fără o prealabilă revizie de fond a unității, fără aducerea la zi a evidențelor sau fără efectuarea prealabilă a altor asemenea lucrări, expertul întrerupe lucrarea de expertiză și întocmește despre aceasta un proces-verbal de imposibilitate a efectuării expertizei pe care îl înaintează, prin biroul local pentru expertize contabile, organului care a ordonat expertiza.

Acest organ poate cere efectuarea, de către organele competente, a reviziei de fond sau a celorlalte lucrări necesare, îndeplinirea lor de către expertul contabil, fiind interzisă.

Dacă organul care a dispus expertiza va menține necesitatea efectuării ei, expertiza contabilă va fi continuată de expert și va fi predată la noul termen ce se va fixa, în măsura în care cauzele care au condus la întocmirea procesului-verbal de imposibilitate a efectuării expertizei au fost înlăturate.

Reglementare: art. 18 din Decretul nr. 79/1971.

23. SANȚIUNI APLICABILE CONDUCĂTORILOR UNITĂȚILOR LA CARE SE EFECTUEAZĂ EXPERTIZA

Pentru neluarea de către conducătorul unității în cadrul căreia urmează a se efectua o expertiză, a măsurilor necesare pentru realizarea acesteia, se aplică amenda judiciară de la 50 la 500 lei.

Aplicarea amenizii judiciare nu înlătură răspunderea penală, în cazul când fapta constituie infracțiune.

Amenda se aplică de organul de urmărire penală prin ordonanță, iar de instanța de judecată prin încheiere. Persoana amendată poate cere scutirea de amendă ori reducerea amenizii în termen de 10 zile de la comunicarea ordonanței ori a încheierii de amendare, în baza justificărilor prezentate de persoana amendată, organul de urmărire penală sau instanța de judecată, apreciind, dispune scutirea sau reducerea amenizii.

Reglementare: art. 198 alin. g și alin. ultim, art. 199 din Codul de procedură penală.

24. OBLIGAȚII ȘI INTERDICȚII PRIVIND ACTIVITATEA EXPERTILOR

În legătură cu aspectele procedurale privind activitatea de expertiză contabilă, experții contabili au următoarele obligații:

— să arate organului judiciar sau arbitral dacă se află în situația de abținere sau recuzare prevăzută de lege;

— să efectueze lucrarea de expertiză contabilă în cauza în care a fost numit, având în vedere că aceasta este

sarcină obligatorie, legalmente datorată, care nu poate fi refuzată decît numai pentru motive temeinice ;

— să execute singur lucrarea de expertiză pentru care a fost numit ;

— să depună lucrarea de expertiză cu cel puțin 5 zile înainte de termenul de judecată ;

— să se înfățișeze ori de cîte ori li se va cere, înaintea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată spre a da lămuriri suplimentare în scris ori pentru a da explicații verbale asupra raportului de expertiză. În astfel de situații experții au dreptul la despăgubiri (respectiv la rambursarea cheltuielilor).

În activitatea de expertiză contabilă actele normative în vigoare prevăd o serie de interdicții exprese la adresa experților și anume :

— interdicție de a încredința unei alte persoane efectuarea expertizei pentru care au fost numiți ;

— interdicția divulgării datelor de care au luat cunoștință cu ocazia îndeplinirii sarcinii primite.

La interdicțiile de mai sus, prevăzute în actele normative arătăm în continuare și alte interdicții la adresa experților rezultate din practica curentă de expertiză contabilă :

— interdicția de a ridica și păstra la domiciliul lor dosarul cauzei (sau materiale din acest dosar), în care efectuează expertiza ;

— interdicția de a ridica de la părți acte de orice fel pe care să le depună la dosarul cauzei sau să le atașeze la raportul de expertiză ;

— interdicția de a efectua revizia de fond, inventarierea sau aducerea la zi a evidențelor contabile ;

— interdicția de a lua explicații scrise de la părți sau de la terți și de a solicita viza raportului de către acestea ;

— interdicția de a elibera copii de pe raportul de expertiza părților în cauză sau terților.

Reglementare : art. 16 alin. 1, art. 19 și 20 din Decretul nr. 79/1971 ; art. 209 și 211 din Codul de procedură civilă ; art. 50 și 124 alin. 2 din Codul de procedură penală.

IV. RAPORTUL DE EXPERTIZĂ CONTABILĂ

25. ATRIBUȚIILE BIROURILOR LOCALE PENTRU EXPERTIZE CONTABILE

Birourile locale pentru expertize contabile, care funcționează în cadrul administrațiilor financiare ale consiliilor populare județene și a municipiului București, au următoarele atribuții procedurale legate de activitatea de expertiză contabilă :

— recomandă organelor care au dispus efectuarea expertizei contabile un număr de experți din cei aflați în evidența biroului, în vederea numirii unuia sau unora dintre ei pentru efectuarea expertizei ;

— urmăresc efectuarea la timp a expertizelor contabile dispuse de organele de urmărire penală sau de organele de jurisdicție ;

— verifică rapoartele de expertiză contabilă întocmite de experți (din punct de vedere al calității expertizei), precum și cu privire la respectarea dispozițiilor legale), precum și deconturile de cheltuieli, pe care le vizează ;

— avizează cererea motivată a expertului prin care acesta solicită organului care a dispus efectuarea expertizei, prelungirea termenului de depunere a raportului de expertiză ;

— urmăresc ca raportul de expertiză să fie depus în termen la organul care a dispus efectuarea expertizei ;

— remite organului care a ordonat efectuarea expertizei, procesul-verbal de imposibilitate a efectuării expertizei întocmite de expertul contabil în cazul cînd expertiza contabilă nu se poate efectua fără o prealabilă revizie de fond a unității, fără aducerea la zi a evidențelor sau fără efectuarea prealabilă a altor asemenea lucrări ;

— remite organului care a dispus efectuarea expertizei, rapoartele de expertiză contabilă găsite corespunzătoare la verificare, împreună cu decontul de cheltuieli, vizate ;

— restituie expertului raportul de expertiză contabilă apreciat ca necorespunzător la verificare, în vederea completării sau refacerii expertizei, dîndu-i în acest scop îndrumările necesare ;

— cînd raportul de expertiză este întocmit cu respectarea dispozițiilor legale fără ca totuși să se realizeze un punct de vedere unitar între biroul local pentru expertize contabile și expert, raportul de expertiză va fi înaintat organului care a dispus efectuarea expertizei cu un aviz în care biroul local va arăta cu privire la care puncte și pentru care motive nu este de acord cu opiniile expertului.

Reglementare : art. 5, 14, 18 și 21 din Decretul nr. 79/1971.

26. RAPORTUL DE EXPERTIZĂ CONTABILĂ

Raportul de expertiză contabilă este documentul care concretizează activitatea expertului contabil numit să efectueze o lucrare.

Raportul de expertiză contabilă se întocmește în formă scrisă. Cînd sînt mai mulți experți se întocmește un singur raport de expertiză. Dacă sînt deosebiri de păreri, opiniile separate sînt consemnate în cuprinsul raportului sau într-o anexă. Cînd între experți dezacordul este total, fiecare expert contabil va întocmi un raport de expertiză separat.

Raportul de expertiză contabilă se depune de către expert la biroul local pentru expertize contabile, însoțit de decontul de cheltuieli, spre verificare.

Verificarea raportului de expertiză contabilă de către biroul local se face din punct de vedere al calității expertizei, precum și cu privire la respectarea dispozițiilor legale.

În cazul în care raportul de expertiză contabilă este corespunzător, biroul local îl înaintează organului care a dispus efectuarea expertizei, împreună cu decontul de cheltuieli, pe care le vizează.

Dacă biroul local pentru expertize contabile consideră că raportul de expertiză contabilă nu este corespunzător, îl restituie expertului în vederea completării sau refacerii expertizei, dîndu-i în acest scop îndrumările necesare.

În situația în care raportul de expertiză contabilă este întocmit cu respectarea dispozițiilor legale, fără ca totuși

să se realizeze un punct de vedere unitar între biroul local pentru expertize contabile și expert, raportul de expertiză va fi înaintat organului care a dispus efectuarea expertizei cu un aviz în care biroul local va arăta cu privire la care puncte și pentru care motive nu este de acord cu opiniile expertului.

Dacă organul care a dispus efectuarea expertizei contabile o găsește nesatisfăcătoare, va dispune refacerea sau completarea ei (supliment la expertiză), fixând în acest scop un termen corespunzător.

Organul de urmărire penală sau instanța de judecată, când socotește necesar, cere expertului lămuriri suplimentare în scris ori dispune chemarea lui spre a da explicații verbale asupra raportului de expertiză. În acest caz, ascultarea expertului se face potrivit dispozițiilor privitoare la ascultarea martorilor.

Dacă organul de urmărire penală sau instanța de judecată are îndoieli cu privire la exactitatea concluziilor raportului de expertiză, dispune efectuarea unei noi expertize (contraexpertiză).

Raportul de expertiză cuprinde trei părți :

a) partea introductivă, în care se arată organul de urmărire penală sau instanța de judecată care a dispus efectuarea expertizei, data când s-a dispus efectuarea acesteia, numele și prenumele expertului, data și locul unde a fost efectuată, data întocmirii raportului de expertiză, obiectul acesteia și întrebările la care expertul urma să răspundă, materialul pe baza căruia expertiza a fost efectuată și dacă părțile care au participat la aceasta au dat explicații în cursul expertizei ;

b) descrierea în amănunt a operațiilor de efectuare a expertizei, obiectele sau explicațiile părților, precum și analiza acestor obiecte ori explicații în lumina celor constatate de expert ;

c) concluziile, care cuprind răspunsurile la întrebările puse și părerea expertului asupra obiectului expertizei.

Din practica de expertiză contabilă au reieșit unele aspecte de care trebuie să se țină seama în legătură cu rapoartele de expertiză contabilă, și anume :

— raportul de expertiză contabilă, inclusiv anexele, se întocmește, de regulă, în două exemplare (originalul pentru organul care a dispus efectuarea expertizei și copia pentru biroul local) ; dacă organul care a ordonat efectuarea expertizei dispune altfel, raportul se întocmește într-un număr de exemplare a căror destinație este stabilită în mod expres de acest organ ; organele arbitrajului de stat și Curtea Superioară de Control Financiar, solicită exemplare din raportul de expertiză contabilă pentru fiecare din părțile în litigiu ;

— toate exemplarele raportului de expertiză vor fi semnate pe fiecare filă (inclusiv pe anexa) de expertul contabil ; orice modificare de cifre este autenticată de expert prin semnătura sa ;

— În cazul când după efectuarea expertizei contabile apar probleme în legătură cu care expertul contabil este de părere că ar fi bine să rețină atenția organului judiciar, problemele respective vor fi arătate la finele raportului de expertiză la capitolul „concluzii“ :

— anexele fac parte integrantă din raportul de expertiză contabilă ;

— este interzis ca experții contabili și experții tehnici (care se pot consulta reciproc) numiți în aceeași cauză, să-și redacteze constatările în comun, în cuprinsul aceluiași raport de expertiză.

Reglementare : art. 5 alin. e, art. 21 și 23 din Decretul nr. 79/1971 ; art. 210 și 212 din Codul de procedură civilă ; art. 122 alin. 1—3, art. 124 alin. 1—2, art. 123 și 125 din Codul de procedură penală.

27. DEZACORDUL DINTRE EXPERȚI

Când într-o cauză sînt numiți mai mulți experți, iar între aceștia există deosebiri de vederi care se referă numai la unele aspecte ale lucrării de expertiză, se întocmește un singur raport în care se va consemna — în cuprinsul său sau într-o anexă separată — părerea motivată a fiecăruia dintre experți.

În practica activității de expertiză contabilă s-a stabilit că în cazul în care între experții numiți există dezacord total, fiecare dintre experți va trebui să întocmească câte un raport de expertiză separat. În astfel de situații precum și în cazurile când dezacordul dintre experți este parțial, biroul local își va formula punctul său de vedere în avizul cu care înaintează lucrarea de expertiză la organul care a dispus efectuarea expertizei.

Reglementare : art. 210 din Codul de procedură civilă ; art. 122 alin. 2 din Codul de procedură penală.

28. INDRUMĂRI OBLIGATORII PRIVIND COMPLETAREA SAU REFACEREA RAPORTULUI DE EXPERTIZĂ CONTABILĂ

Dacă biroul local pentru expertize contabile, cu ocazia verificării efectuate, consideră că raportul de expertiză contabilă nu este corespunzător din punct de vedere al calității expertizei, precum și cu privire la respectarea dispozițiilor legale, îl restituie expertului în vederea completării, modificării sau refacerii expertizei, dîndu-i în acest scop îndrumările necesare.

În practica de expertiză contabilă s-a stabilit că în cazul în care raportul nu poate fi depus în termen datorită timpului necesar pentru refacerea lui (în urma îndrumărilor date de biroul local pentru expertize contabile), biroul local poate cere organului care a dispus efectuarea expertizei prelungirea termenului de depunere a raportului de expertiză contabilă.

Refacerea sau completarea expertizei contabile se dispune, motivat, și de către organul care a ordonat efectuarea expertizei când acesta o găsește nesatisfăcătoare, fixînd în acest scop un termen corespunzător.

Reglementare : art. 21 alin 1 și art. 23 din Decretul nr. 79/1971.

29. AVIZUL BIROULUI LOCAL, CIND ACESTA ESTE ÎN DEZACORD CU EXPERTUL CONTABIL

În situația în care raportul de expertiză contabilă prezentat la verificare, este întocmit cu respectarea dispozițiilor legale, fără ca totuși să se realizeze un punct de ve-

dere unitar între biroul local pentru expertize contabile și expert, raportul de expertiză va fi înaintat organului care a dispus efectuarea expertizei cu un aviz în care biroul local va arăta cu privire la care puncte și pentru care motive nu este de acord cu opiniile expertului.

Reglementare: art. 21, alin. 4 din Decretul nr. 79/1971.

V. APRECIEREA RAPORTULUI DE CĂTRE ORGANELE CARE AU DISPUS EFECTUAREA EXPERTIZEI ȘI DE CĂTRE PĂRȚI

30. MĂSURI PE CARE LE POATE LUA ORGANUL CARE A DISPUS EFECTUAREA EXPERTIZEI

Raportul de expertiză se depune la organul de urmărire penală, la instanța de judecată sau la organul de arbitraj care a dispus efectuarea expertizei.

Dacă organele menționate mai sus nu sînt lămurite prin expertiza făcută sau au îndoieli cu privire la exactitatea concluziilor raportului de expertiză, pot dispune întregirea expertizei sau o nouă expertiză.

Cînd organul de urmărire penală sau instanța de judecată constată, la cerere sau din oficiu, că expertiza nu este completă, dispune efectuarea unui supliment de expertiză fie de către același expert, fie de către altul. De asemenea, cînd se socotește necesar se cer expertului lămuriri suplimentare în scris, avizate de biroul local, ori se dispune chemarea lui spre a da explicații verbale asupra raportului de expertiză. În acest caz, ascultarea expertului se face potrivit dispozițiilor privitoare la ascultarea martorilor.

În faza de urmărire penală, măsura de a se reface sau de a se completa expertiza, se poate dispune și prin rezoluția motivată a organului de urmărire penală care a ordonat efectuarea expertizei.

În practica de expertiză contabilă s-a stabilit că raportul de expertiză se întocmește, de regulă, în două exemplare (originalul pentru organul care a dispus efectuarea expertizei și copia pentru biroul local). Dacă organul care a ordonat expertiza dispune altfel, raportul se întocmește într-un număr de exemplare a căror destinație este stabilită în mod expres de acest organ. Organele arbitrajului de stat și Curtea Superioară de Control Financiar solicită exemplare din raportul de expertiză contabilă pentru fiecare din părțile în litigiu.

Reglementare: art. 14 alin. 3 și art. 22 din Decretul nr. 79/1971; art. 212 din Codul de procedură civilă; art. 122 alin. 3 și art. 125 din Codul de procedură penală.

31. SUPLEMENTUL DE EXPERTIZA

Suplimentul de expertiză contabilă se efectuează din dispoziția organelor care au ordonat expertiza în vederea

clarificării unor aspecte insuficient tratate în raportul de expertiză inițial sau în vederea rezolvării unor obiective noi care să ajute la clarificarea cauzei. Suplimentul de expertiză poate fi cerut și de către părți.

Suplimentul de expertiză se efectuează de regulă de expertul care a realizat expertiza inițială, iar uneori, de alt expert.

La efectuarea suplimentului de expertiză se urmează aceleași reguli ca și la expertiza inițială.

Reglementare: art. 212 din Codul de procedură civilă; art. 124 alin. 1 din Codul de procedură penală.

32. CONTRAEXPERTIZA

Instanța poate dispune efectuarea unei noi expertize cînd nu este lămurită prin expertiza făcută; expertiza contrarie (denumită curent și contraexpertiză) va trebui cerută motivat la primul termen după depunerea lucrării, de către părți, sau dispusă din oficiu.

Expertiza nouă urmează a fi efectuată de către un alt expert contabil, întrucît expertul care a efectuat expertiza anterioară, după părerea noastră, este incompatibil avînd în vedere că exprimîndu-și odată opinia ar fi pus în fața unei împrejurări „din care rezultă că este interesat” într-o anumită soluție care ar avea caracter subiectiv.

Reglementare: art. 212 din Codul de procedură civilă; art. 48 și art. 125 din Codul de procedură penală.

VI. REGULI SPECIFICE EXPERTIZEI TEHNICE

33. RECOMANDAREA ȘI NUMIREA EXPERTILOR

În mod obișnuit expertizele tehnice pot fi efectuate numai prin birourile locale pentru expertize contabile și de către experții tehnici care figurează în listele ce au fost comunicate acestora de către Biroul central pentru expertize tehnice, din cadrul Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe. În mod excepțional, asemenea expertize pot fi efectuate, la cererea organelor județene ale Ministerului de Interne, Procuraturii Republicii Socialiste România, a instanțelor judecătorești sau a organelor arbitrajului de stat și de specialiști de înaltă calificare — membri ai unei academii, profesori sau conferențieri din învățămîntul superior, doctori docenți în științe sau doctori — care sînt recomandați acestor organe de către Biroul central pentru expertize tehnice și în același timp sînt comunicați, nominal, biroului local pentru expertize contabile.

De asemenea, tot în mod excepțional, în cazurile în care în listele biroului local nu figurează experți tehnici din spe-

calitatea cerută, expertizele tehnice pot fi efectuate și de ingineri, arhitecți, tehnicieni sau alți specialiști, care au experiență deosebită în specialitatea respectivă, fără a avea calitatea de experți tehnici și fără a îndeplini condițiile de specialiști de înaltă calificare. Recomandarea către organele care solicită efectuarea expertizei tehnice a acestor specialiști, în vederea numirii lor se face, cu consimțământul acestora, de către birourile locale pentru expertize contabile la indicația Biroului central pentru expertize tehnice.

Reglementare : art. 3, art. 4 alin. e, art. 9 alin. e, art. 11 și art. 13 alin. 1 din Decretul nr. 79/1971.

34. RAPORTUL DE EXPERTIZĂ TEHNICĂ

În privința raportului de expertiză tehnică sînt de urmat, în general, aceleași reguli indicate pentru raportul de expertiză contabilă, cu precizările specifice expertizei tehnice, arătate în continuare.

Raportul de expertiză tehnică împreună cu decontul de cheltuieli se depune de către expertul tehnic la biroul local pentru expertize contabile care, împreună cu decontul de cheltuieli verificat și vizat, îl înaintează organului care a dispus efectuarea expertizei tehnice. Este de reținut faptul că faza de verificare a raportului de expertiză de către un organ intermediar (care este biroul local, în cazul expertizelor contabile) este eliminată în cazul rapoartelor de expertiză tehnică, iar ca urmare expertul tehnic poartă întreaga răspundere cu privire la calitatea expertizei efectuate și la respectarea dispozițiilor legale.

Raportul de expertiză tehnică va fi redactat separat de raportul de expertiză contabilă (dispus în aceeași cauză) și depus la organul care a ordonat expertiza, înaintea raportului de expertiză contabilă. Este interzis ca experții tehnici și experții contabili (care se pot consulta reciproc), numiți în aceeași cauză, să-și redacteze constatările în comun, în cuprinsul aceluiași raport de expertiză. Neefectuarea expertizei tehnice în aceeași cauză poate constitui pentru expertul contabil motiv de imposibilitate a efectuării expertizei contabile.

Reglementare : art. 11 alin. d, art. 18 și art. 22 din Decretul nr. 79/1971.

35. ATRIBUȚIILE BIROURILOR LOCALE PENTRU EXPERTIZE CONTABILE CU PRIVIRE LA EXPERTIZA TEHNICĂ

Birourile locale pentru expertize contabile, care funcționează în cadrul administrațiilor financiare județene și a municipiului București au următoarele atribuții cu privire la expertiza tehnică :

— țin evidența experților tehnici de pe raza lor de activitate, în baza comunicărilor făcute de către Biroul cen-

tral de expertize tehnice din Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe ;

— recomandă organului care a dispus efectuarea expertizei un număr de experți tehnici din cei aflați în evidența biroului, în vederea numirii unuia sau unora dintre ei pentru efectuarea expertizei tehnice ;

— urmăresc efectuarea la timp a expertizelor tehnice dispuse de organele în drept, sesizînd Biroul central pentru expertize tehnice asupra întîrzierilor produse din vina experților tehnici sau din cauze a căror înlăturare depășește posibilitățile biroului local ;

— verifică (din punct de vedere al legalității actelor anexate și al realității și exactității calculului pe care le conține) și vizează deconturile de cheltuieli ocazionate de efectuarea expertizei tehnice, înaintîndu-le, odată cu raportul, organului care a dispus efectuarea expertizei tehnice ;

— avizează cererile motivate ale experților tehnici, de prelungire a termenelor de depunere a rapoartelor de expertiză tehnică.

Reglementare : art. 11, art. 13 alin. 3 și art. 14 alin. 2 din Decretul nr. 79/1971.

36. ATRIBUȚIILE BIROULUI CENTRAL PENTRU EXPERTIZE TEHNICE CU PRIVIRE LA RECOMANDAREA SPECIALIȘTILOR

În calitate de organ coordonator al activității de expertiză tehnică la nivel național, Biroul central pentru expertize tehnice din cadrul Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe, are următoarele atribuții procedurale cu privire la expertiza tehnică :

— recomandă specialiștii de înaltă calificare, la cererea organelor județene care dispun efectuarea expertizei, pentru a fi numiți să efectueze expertizele tehnice și comunică biroului local pentru expertize contabile numele persoanelor recomandate ;

— indică biroului local, în situația cînd în evidența acestuia nu figurează experți tehnici din specialitatea cerută, cu consimțământul lor, ingineri, arhitecți, tehnicieni sau alți specialiști care au experiență deosebită în aceeași specialitate, spre a fi recomandați organelor care solicită efectuarea expertizei tehnice în vederea numirii lor ca experți.

Reglementare : art. 3 alin. 2, art. 9 alin. e și art. 13 alin. 2 din Decretul nr. 79/1971.

VII. RĂSPUNDEREA EXPERȚILOR

37. ABATERI DISCIPLINARE — SANȚIUNI

Experților vinovați de abateri comise în exercitarea sarcinilor primite, li se aplică, în raport de gravitatea abaterii săvîrșite, următoarele sancțiuni disciplinare :

a. **Avertismentul** — se aplică de către biroul local pentru expertize contabile pentru următoarele abateri :

— refuzul neintemeiat al expertului contabil de a efectua lucrarea de expertiză pentru care a fost legal numit ;

— efectuarea de către expertul contabil a reviziei de fond sau a celorlalte lucrări care trebuiau să fie realizate înainte de numirea expertului ;

— încredințarea unei alte persoane să efectueze expertiza pentru care a fost numit ;

— efectuarea unei lucrări de calitate necorespunzătoare ;

— întârzierea, fără motive temeinice, în depunerea raportului de expertiză ;

— nearătarea cazului de recuzare în care se găsește.

b. Interzicerea exercitării drepturilor conferite de calitatea de expert, pe o perioadă de la 3 luni la un an ; se aplică de către biroul local pentru expertize contabile, pentru săvârșirea în mod repetat de abateri pentru care se aplică sancțiunea „avertisment“, precum și în alte cazuri care prezintă gravitate datorită urmărilor provocate.

c. Retragerea calității de expert — se aplică de către Biroul central pentru expertize contabile, respectiv cel pentru expertize tehnice, pentru cazurile în care expertul săvârșește abateri repetate după executarea sancțiunilor aplicate potrivit punctului b. de mai sus, sau comite fapte de o gravitate deosebită care aduc atingere reputației de expert.

Reglementare : art. 24 din Decretul nr. 79/1971.

38. INFRAȚIUNI

Codul de procedură civilă, asimilind expertul cu funcționarul de stat, prevede, la art. 213, că experții care vor cere sau vor primi mai mult decât plata statornicită, se vor pedepsi pentru luare de mită.

Expertul contabil poate răspunde penal și pentru infracțiunea de mărturie mincinoasă, prevăzută de art. 260 din Codul penal, fiind aplicabile prevederile alin. 1 al acestui articol de câte ori „...face afirmații mincinoase ori nu spune tot ce știe privitor la împrejurările asupra cărora a fost întrebat...”

Dacă fapta expertului nu constituie o altă infracțiune, poate fi reținută în sarcina lui și infracțiunea de favorizare a infractorului, evident sub condiția îndeplinirii prevederilor art. 264 din Codul penal.

Condamnarea expertului care a efectuat expertiza, constituie, conform prevederilor art. 322 alin. 4 din Codul de procedură civilă, motiv de revizuire a unei hotărâri rămase definitive.

Reglementare : actele normative arătate în text.

39. AMENZI CE POT FI APLICATE DE ORGANELE CARE DISPUN EFECTUAREA EXPERTIZEI

a. În cauze civile. Neîndeplinirea de către expert a sarcinilor ce i s-a încredințat, precum și neînfașșarea înaintea instanței spre a da deslușiri, cînd i se cere, se sancționează

cu amendă de la 25 la 250 lei și obligarea la despăgubiri față de partea vătămată.

Nedepunerea lucrării de expertiză cu cel puțin 5 zile înainte de termenul de judecată, se sancționează cu amendă de la 25 la 250 lei.

Amenda este dispusă de instanța de judecată printr-o încheiere de condamnare executorie.

b. În pauze penale. Lipsa nejustificată a expertului legal citat și tergiversarea de către acesta a îndeplinirii însărcinărilor primite, se sancționează cu amendă de la 50 la 500 lei.

Neluarea de către conducătorul unității în cadrul căreia urmează a se efectua o expertiză, a măsurilor necesare pentru efectuarea acesteia se sancționează cu amendă de la 50 la 500 lei.

Amenda este dispusă de organul de urmărire penală, prin ordonanță sau de instanța de judecată, prin încheiere de condamnare executorie.

Reglementare : art. 205 alin. 3, art.209 alin. 2-3 și art. 211 din Codul de procedură civilă ; art. 198 alin. c. d și g și art. 199 din Codul de procedură penală.

40. PLINGERILE EXPERTILOR REFERITOARE LA SANȚIUNILE DISPUSE ÎMPOTRIVA LOR

Împotriva sancțiunilor disciplinare aplicate experților (a. avertismentul ; b. interzicerea exercitării drepturilor conferite de calitatea de expert pe o perioadă de la 3 luni la un an și c. retragerea calității de expert contabil) cel în cauză poate face plîngere în termen de 15 zile de la comunicare. Plîngerea făcută în termen suspendă executarea sancțiunii pronunțate.

Plîngerea se rezolvă de Biroul central pentru expertize contabile în cazul sancțiunilor aplicate de biroul local pentru expertize contabile, iar în cazul sancțiunilor aplicate de Biroul central pentru expertize contabile, de ministrul finanțelor.

Sancțiunile rămase definitive vor fi comunicate birourilor locale pentru expertize contabile.

Împotriva amenzilor aplicate de organul de urmărire penală sau de instanță de judecată, persoana amendată poate cere anularea sau reducerea amenzii în termen de 10 zile de la comunicarea ordonanței ori a încheierii de amendare.

Dacă persoana amendată justifică de ce nu a putut îndeplini obligația sa, organul de urmărire penală sau instanța de judecată, apreciînd, dispune anularea sau reducerea amenzii.

Reglementare : art. 24 alin. 7-9 din Decretul nr. 79/1971 ; art. 199 din Codul de procedură penală.

Nicolae TRIFAN
drd. Grigore OLĂNESCU
Redactor coordonator
dr. Al. DETEȘAN

Întrebări și răspunsuri

● **CENTRUL DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ ȘI INGINERIE TEHNOLOGICĂ PENTRU TRACTOARE** — Brașov. solicită unele lămuriri în legătură cu încheierea, modificarea și încetarea contractelor de cercetare științifică. Nici Legea nr. 23/1969 privind organizarea activității de cercetare științifică și nici H.C.M. nr. 77/1970 privind aplicarea sistemului contractual în activitatea de cercetare științifică (cu modificările suferite prin H.C.M. nr. 1500/1971, H.C.M. nr. 1598/1974 și Decretul nr. 14/1976) nu cuprind prevederi specifice referitoare la încheierea, modificarea și încetarea acestor contracte. Fiind însă prin natura lor contracte economice li se vor aplica prevederile cuprinse în Legea nr. 71/1969 astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 3/1979. Încheierea acestor contracte se va face deci avându-se în vedere prevederile art. 25 din citatul act normativ. În cazul în care au existat obiecții la contract rămase neconciliate, furnizorul este obligat să sesizeze în termen de 5 zile forul său ierarhic superior pentru soluționarea eventualelor obiecții neconciliate. Dacă termenul de sesizare a fost depășit obiecțiile beneficiarului se consideră acceptate, dacă nu contravin legii. În cazul în care una din părți refuză de a contracta, cealaltă parte va sesiza organele competente prevăzute de art. 26 din Legea nr. 71/1969 cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 3/1979. În cazurile în care urmează a avea loc adaptarea, modificarea, sau actualizarea contractului și părțile nu cad de acord se va proceda conform art. 32, 25 și 26 din aceeași lege. Așa cum rezultă din lege părțile nu pot refuza încheierea unui contract economic dacă a fost emis actul de planificare respectiv. Partea interesată va proceda conform art. 25 și 26 din legea citată. Lipsa semnăturii conducătorului unității atrage nulitatea înscrisului însă unitatea poate fi obligată a contracta conform procedurii sus indicate.

● **MIRCEA NICOLAE** — contabil șef la Cooperativa „Constructorul” — Sibiu, a suferit diminuarea retribuției

din cauză că beneficiul nu a fost realizat de unitate dat fiind că în perioada anterioară încadrării sale în unitate, costurile au fost influențate favorabil în mod artificial prin neînregistrarea anumitor cheltuieli și a raportării în plus la producția marfă și apoi au avut loc regularizările necesare și intrarea în legalitate. În situația relatată de dv. diminuările trebuie să fie suportate de personalul care a activat în perioada în care costurile au fost influențate artificial prin raportări și înregistrări fictive. Din cele relatate de dv. se poate trage concluzia că faptele săvârșite prezintă caracter infracțional, caz în care termenul de 1 an prevăzut de art. 108 alin. 1 din Codul muncii nu-și găsește aplicare.

● **RUGINĂ NICOLAE** — șef birou financiar, Centrala gazului metan — Mediaș, se interesează de modul legal de repartizare a atribuțiilor privind achiziționarea și achitarea unor mărfuri. Regulamentul de organizare și funcționare al unității trebuie să cuprindă respectivele precizări și delimitări. În baza acestui regulament se întocmește fișa postului în care trebuie să fie incluse toate obligațiile fiecărei persoane încadrate în muncă. Pentru a afla răspunsul solicitat consultați regulamentul amintit.

● **ONIȚĂ ION** — contabil șef O.G.A. — Vrancea. Litigiul de muncă la care vă referiți fiind în curs de soluționare, revista noastră nu are calitatea de a da îndrumări instanțelor de judecată, cu atât mai mult cu cât nu cunoaștem dosarul cauzel. Desigur, instanțele vor avea în vedere deciziile Tribunalului Suprem la care faceți referire dacă sînt aplicabile situației de fapt.

● **ISTODORESCU EMIL** — jurist-consult I.L.C. — Mehedinți, solicită unele lămuriri cu privire la calcularea termenului de recurs în condițiile Decretului nr. 274/1954, în cazul cînd una din părți a participat la dezbaterile

cauzei la instanța de fond, dar nu a fost prezentă la pronunțarea sentinței. Decretul nr. 274/1954 cuprinde, o prevedere derogatorie de la dreptul comun în sensul că termenul de recurs este de 10 zile și curge de la data pronunțării pentru partea care a fost prezentă și de la data comunicării pentru partea care a lipsit. Actul normativ citat nu face precizarea dacă prezența părții este obligatorie la pronunțare, dar dacă se referă la data (respectiv ziua) pronunțării, termenul începe să curgă din acea zi, dacă partea a fost prezentă la dezbateri, iar pronunțarea s-a făcut la aceeași dată.

● **ION CORNEL** — președinte asociație locatari — București, se interesează dacă un îngrijitor poate primi două indemnizații lunare de la aceeași asociație de locatari, dat fiind că în timpul de lucru de 4 ore zilnic nu poate efectua toate lucrările de curățenie și îngrijire. Răspunsul este negativ. Vă sugerăm a încheia convenție cu încă o persoană.

● **INTREPRINDEREA DE ȚEVI SUDATE** — Zimnicea. Potrivit prevederilor art. 68 din H.C.M. nr. 792/1960 (modificată în 1969) organele financiare din localitatea în care s-a născut debitorul, precum și acelea din localitatea în care acesta și-a avut ultimul domiciliu sînt obligate a da relații — la cererea unității socialiste creditoare — cu privire la starea materială a debitorului. Consiliile populare și organele de miliție dau, de regulă, toate informațiile solicitate de unitățile socialiste, în baza principiului fundamental al întraajutorării unităților statului socialist. În cazul în care unitatea comunică decizia de imputare prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire, iar aceasta nu este returnată expeditoarei, creditoarea trebuie să repete această modalitate sesizînd unitatea P.T.T.R. de a-și îndeplini o obligație legală, cu condiția ca domiciliul datornicului să fie menționat exact. Eventual, decizia de imputare poate fi înmînată datornicului de către curierul unității pe baza unei dovezi de primire semnată de debitor.

Termenul de prescripție a executării silite pentru debitorii persoane fizice este de 3 ani de la data cînd

se naște dreptul de a cere urmărirea silită, adică din ziua în care există titlu executor. Prevederile art. 71 din Codul muncii și ale art. 21 din Legea nr. 1/1970, precum și Decizia de Indrumare nr. 1/1976 pct. 11 a Plenului Tribunalului Suprem cuprind normele de drept și modul lor de aplicare privind cheltuielile de școlarizare.

● **CĂLINU LIVIU** — Reșița vrea a ști dacă pentru hotărârile care judecăză patrimoniul unității, luate de C.O.M. răspund toți membrii acestui organ de conducere colectivă ori numai directorul și contabilul șef. Potrivit art. 38 din Legea nr. 5/1978, membrii biroului executiv al consiliului oamenilor muncii răspund — potrivit Codului muncii — pentru pagubele cauzate unității din vina lor. În cazul în care hotărârea este luată de însăși C.O.M., membrii acestuia își angajează propria lor răspundere, deoarece activitatea de conducere implică în mod necesar și organic și ideea de răspundere. Desigur că potrivit art. 105 din Codul muncii directorul și contabilul șef pot avea o parte mai însemnată la producerea pagubei, caz în care ei vor avea de acoperit o parte mai mare din prejudiciu, în raport cu contribuția celorlalți membri ai C.O.M. Trimitem pentru amănunte la lucrarea „Legislația autoconducerii și autogestiei întreprinderii” pag. 253 și urm. editată de „Revista economică” în anul 1980.

● **NAGY ALEXANDRU** — Tg. Mureș se interesează de condițiile în care funcționează răspunderea materială a persoanelor care dau viza de control preventiv. Susținerea dv. nu este conformă legii. Cel ce dă viza de control preventiv răspunde pentru toate sumele plătite nelegal oricăror persoane. Nu poate constitui un motiv de apărare valabil faptul că anterior o altă persoană a exercitat controlul preventiv asupra unei părți din sumele respective.

● **IOAN ALBU, Tulcea** — Retribuțiile nete plătite de unitățile socialiste, potrivit dispozițiilor legale în vigoare, personalului angajat temporar pentru munci necalificate (cultivare de porumb, lucernă, orez și alte plante agricole, cosit fin, stropit pomi, tuns oi, încărcat-descărcat) sînt supuse impozitului pe fondul total de retribuire prevăzut de Legea nr. 1/1977.

● **INTREPRINDEREA CINEMATOGRAFICĂ, Botoșani** — Deplasarea personalului care îndeplinește funcția de depanator utilaj cinematografic cu atribuții în legătură cu întreținerea și repararea aparatelor de proiecție din mediul rural, precum și a personalului de pe caravanele cinematografice, nu constituie delegări în sensul prevederilor art. 1 din H.C.M. nr. 822/1959. Deplasarea nu este dispusă de conducerea unității în vederea îndeplinirii unei misiuni în afara localităților unde personalul respectiv își are locul de muncă obișnuit, ci reprezintă însăși prestarea acului de muncă, potrivit atribuțiilor pe care acest personal le îndeplinește.

● **I.A.S. RECAȘ, TIMIȘ** — Cînd lucrează în acord global, mecanicii agricoli vor fi retribuiți conform art. 18 din Decretul nr. 390/1980, cu tarife pe tona de produs, nelimitat, în raport cu producția obținută pe fiecare cultură de către formația din care fac parte, independent de producția realizată de celelalte formații sau pe ansamblul unităților servite. Plata drepturilor bănești convenite mecanicilor agricoli, angajați ai S.M.A. o fac stațiunile pentru mecanizarea agriculturii. Retribuția acestora nu este afectată de realizarea lucrărilor în ha a.n.

● **ELENA COSTACHE, Tîrgul Lăpuș, Maramureș** — În calculul venitului mediu lunar pe membru de familie, determinat în conformitate cu prevederile art. 4 din H.C.M. nr. 880/1973 pentru stabilirea măsurilor de executare a Legii nr. 5/1973, republicată, se cuprind toate veniturile provenind din retribuții sau alte forme de retribuire a muncii. Potrivit prevederilor de la art. 31 din Legea nr. 5/1973, calculul chiriei pentru locuința ocupată de o familie în care sînt mai multe persoane încadrate în muncă se face pe baza retribuției tarifare lunare celei mai mari și nu în baza venitului mediu lunar pe membru de familie. Venitul mediu lunar pe membru de familie se calculează pentru a se stabili dacă este mai mare de 1500 lei lunar (art. 35 din Legea nr. 5/1973 republicată), caz în care se procedează la majorarea chiriei stabilită potrivit art. 28 astfel cu 50% pentru cazul în care retribuția care a constituit baza de calcul a chiriei este de pînă la 1800 lei; cu 75% pentru cazul în care retribuția este de la 1801 pînă la 2200 lei și cu 100% pentru cazul în care retribuția este mai mare de 2200 lei. De la această majorare a chiriei sînt scutite persoanele prevăzute la art. 35 alin. 2 din Legea nr. 5/1973, republicată. În ceea ce privește faptul că în anumite perioade de timp unele elemente ale retribuției se schimbă și deci venitul mediu lunar pe membru de familie se modifică, arătăm că, potrivit prevederilor de la pct. 7 din contrac-

tul de închiriere, anexă la H.C.M. nr. 880/1973, chiriașul este obligat să comunice întreprinderii de administrare a fondului locativ orice schimbare intervenită cu privire la venitul pe fiecare membru al familiei în termen de 10 zile de la data producerii acestora. În baza acestor comunicări se recalculează chiria și dacă se constată că chiriașul a plătit o chirie mai mare decît cea legală, diferențele plătite în plus vor fi socotite în contul chiriei viitoare. Cînd chiria este mai mare, chiriașul trebuie să plătească întreaga diferență pe trecut cu majorările prevăzute de normele legale în vigoare.

● **AUREL CEPREGĂ, Botoșani** — Acordarea indemnizației (ajutorului) pentru maternitate mamei care — la data nașterii copilului — avea contractul de muncă desfăcut de mai puțin de 9 luni este condiționată de cerința ca desfacerea contractului său să fi făcut din vina celei în cauză. În situația semnalată de dv. desfacerea contractului de muncă pe baza art. 130 lit. i din Codul muncii (încălcare repetată a obligațiilor de muncă) — nu se poate acorda indemnizația de maternitate.

● **MARIAN BIRTA, Baia Mare** — După cum vă este cunoscut, potrivit art. 33 alin. 2 din Legea nr. 57/1974, trecerea la gradația a 7-a se poate face numai în mod excepțional, cu confirmarea organului ierarhic superior al unității. Numărul personalului încadrat în gradația a 7-a nu poate depăși 5—8% (după caz) din totalul personalului încadrat pe gradații din cadrul fiecărei unități. Din cele de mai sus rezultă că, în aplicarea prevederilor Decretului nr. 100/1979, nu se poate stabili retribuția la gradația a 7-a, această încadrare putînd fi făcută numai cu respectarea prevederilor art. 33 din lege.

● **TRAIAN BUȘTEA, Oradea** — Potrivit art. 13 din Hotărîrea nr. 880/1965 atît indemnizațiile (ajutoarele) pentru sarcină și lehuzie, cît și cele pentru îngrijirea copilului bolnav sînt cuprinse la același capitol III „ajutoarele în caz de maternitate”. Potrivit acestei prevederi, ajutoarele se acordă din prima zi, în cuantumul integral cuvenit. Broșura la care vă referiți cuprinde o soluție la care s-a revenit. Prevederile art. 6 din hotărîre sînt categorice. Pentru concediile medicale acordate înainte de concediul de maternitate (pe parcursul gravidității) se aplică prevederile art. 6 alin. 1, 2 și 3 după caz). În cazul bolilor obișnuite, se aplică reducerea de 50% pentru primele trei zile. Art. 6 alin. 3 se aplică exclusiv accidentelor de muncă, sau în legătură cu muncă, nu accidentelor semnalate de dv. În asemenea situații, se aplică reducerea cu 50% a indemnizațiilor convenite pe primele trei zile.

● **CORNELIA ARHIP, Comănești** —
 1) Pentru a putea fi promovată în funcția de contabil principal aveți nevoie de o vechime minimă în specialitate de cel puțin cinci ani. Simpla îndeplinire a acestei condiții nu obligă unitatea să vă promoveze în funcție. 2) Ca urmare a majorării retribuției la 1 decembrie 1980, cuantumului alocației pentru copii trebuia să se modifice, corespunzător, de la 1 ianuarie 1981. 3) Pensionarilor de gr. III li se oprește contribuția datorată de persoanele încadrate în muncă, în vîrstă de peste 25 ani, care nu au copii.

● **ALECSANDRU LUNGU BARON, Dăbuleni, Dolj** — Dacă la desfășurarea contractului dv. de muncă și pînă la

reîncadrare au trecut mai mult de trei luni, vechimea dv. în muncă și în aceeași unitate a fost întreruptă. În această situație, în aplicarea Legii nr. 57/1974 sînteți considerat nou încadrat. În mod legal ați fost retribuit la nivelul de bază al funcției pe care o ocupați în prezent. Prevederile alin. 2 ale art. 200 din legea sus-menționată se aplică numai celor care și-au păstrat vechimea neîntreruptă în muncă.

● **ZOLTAN KAJCSA, Reghin** — Programul de lucru al dirigintelui de șantier este cel stabilit de către C.O.M. Dirigintele nu este prevăzut între funcțiile cu program prelungit de lucru.

● **S. GALOFTEANU, Bacău** — La data transferării dv. (1 martie 1980) aveți o retribuție tarifară lunară de încadrare nemajorată de 2070 lei. În funcția de tehnician principal vi s-a stabilit retribuția de 2310 lei la nivelul de bază al retribuirii funcției pe care o ocupați în prezent. Această încadrare corespunde reglementărilor în vigoare, deoarece trecerea de la funcția de maistru instructor școală ca tehnician principal nu se consideră promovare, neputînd fi aplicate prevederile art. 33 din Legea nr. 57/1974. Faptul că, în urmă cu 11 ani, ați fost încadrat la clasa a 19-a de retribuire, nu este relevant, deoarece între timp ați ocupat alte funcții, inferior retribuite.

OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ●

**INTREPRINDEREA DE AGREMENT
 ȘI PRODUCȚIE INDUSTRIALĂ
 PENTRU TURISM**
 Str. Luterană nr. 9, sector I
 București
 Telefon 14 96 08, 13 78 60, Telex 10093

- Profil omega OL 37 50×20 kg. 26 000
- Coroană rep. 31980 kg. 5
- Falie aluminiu kg. 100
- Inele bronz sinterizare buc. 893
- idem buc. 8572
- idem buc. 500
- Mașini pas mic buc. 10
- Mașini pas mare buc. 4
- Sirmă cromenar kg. 73
- idem kg. 322
- Cutli miez buc. 2
- Bandaje caucuc buc. 35
- Balamale U.F.A. buc. 20
- Coloane plastic buc. 3
- Casetă vacuumată buc. 14
- Cilindru sticlă buc. 74
- Țesătură sirmă zinc kg. 137
- Volanți biciclete buc. 26
- Furtun pinză ml. 30
- Elemente amortizor buc. 92
- Nacele vacumate buc. 19
- Furtun extracție Ø 16 ml. 59
- Rame cap pat buc. 255
- idem tapisate buc. 110
- Nituri aluminiu 4×18 kg. 141
- idem 6×24 kg. 199
- Sector melcat kg. 14
- idem F.C.25 kg. 148
- Saltele semifinite buc. 75

- idem buc. 28
- Ampermetru auto buc. 4
- Angrenaj intermediar buc. 1
- Bec LVF buc. 20
- Bec 220×1000 buc. 13
- Bec 20×300 buc. 110
- Bucșă grafit buc. 8
- Bec 12V × 2 A buc. 585
- Bec 12 V × 3 W buc. 922
- Bec 12 V × 5 W buc. 261
- Bec 12 V × 15 W buc. 35
- Bec 6 V × 6 W buc. 1573
- Bec 6 V × 5 W buc. 1355
- Bec 6 V × 5 W buc. 1349
- Bec 6 V × 5 W buc. 1470
- Bec 8 V × 0,2 A buc. 1506
- Bec 8 V × 0,2 A buc. 179
- Bec 8 V × 6,2 A buc. 1283
- Bec 12 V × 2 W buc. 375
- Bec 12 V × 0,2 W buc. 226
- Bec 12 V × 0,2 W buc. 518
- Bec 12 V × 2 W buc. 182
- Bec 6 V × 15 W buc. 180
- Bec 6 V × 1 W buc. 170
- Bec 6 V × 1 W buc. 8772
- Bec 24 V × 3 W buc. 910
- Bec 24 V × 3 W buc. 250
- Bec 12 V × 60 W buc. 990
- Bec 24 V × 100 W buc. 95
- Bucșă arc buc. 9
- Bec softit 12 V × 21 W buc. 20
- Contor abonat buc. 160
- Clemă racord 16 mm buc. 1812
- Contactor C 400220001 buc. 29
- idem C 400220001 buc. 40
- idem C 400220001 buc. 19
- idem C 400220001 buc. 21
- idem AR 63 A 3808110 buc. 75
- Cui ponto buc. 4
- Condensator auto buc. 60

- Ceas kilometraj MOBRA buc. 19
- Dispozitiv galerie ml. 235
- Electromotor ST. parbriz buc. 73
- Franjuri perdea ml. 48
- Planșă cordon SR buc. 2
- Garnitură presată buc. 112
- Întrerupător pt. cumpănă buc. 100
- idem pt. basculant buc. 228
- idem semnalizare buc. 4
- idem IMS buc. 2
- Inele siguranță buc. 100
- Jigler oscilant buc. 7
- Lină albă kg. 3
- idem bleumarin kg. 3
- Motor electric I.C.P.C. buc. 1
- idem I.C.P.E. buc. 1
- Membrană pompă benzină buc. 18
- Perie colectoare buc. 980
- idem buc. 575
- idem buc. 960
- idem B.G. 98×8 buc. 1121
- Picior desjuncor buc. 830
- Perie colectoare buc. 64
- Pinion viteză buc. 1
- Robinet trecere 211 buc. 499
- idem cana gaze buc. 373
- Rezistență DR 1300 W × 380 buc. 92
- Releu semnaliz. 6 V × 18 W buc. 50
- Ampermetru MOBRA buc. 15
- Baie ulei IMS buc. 1
- Braț inferior ARO buc. 1
- Butuc roată buc. 4
- Bielă Dacia 1300 buc. 4
- Bolț arc buc. 20
- Braț inferior Dacia 1300 buc. 3
- Cruce cardan buc. 1
- Casetă satelit buc. 1
- Colector evacuare buc. 1

Vă
prezentăm

SERVICIILE ȘI PRODUSELE OFERITE DE

COOPERATIVA RADIO PROGRES

Cooperativa Radio Progres prestează servicii pentru populație și întreprinderi, execută produse electronice și electrotehnice pentru dotarea rețelei UCECOM, pentru fondul pieței și pentru întreprinderi.

● PRESTAȚII :

Centrala Cooperativei Radio Progres coordonează activitatea a 52 unități prestatoare de servicii dispersate pe întreg teritoriul municipiului București cu următorul specific :

- reparații radio-receptoare
- reparații magnetofoane
- reparații casetofoane
- reparații radiocasetofoane
- reparații picupuri
- reparații televizoare
- reparații și instalații antene individuale de radio și televizoare
- reparații microfoane, difuzoare și transformatori
- reparații amplificatori, stabilizatori de tensiune
- reparații aparate de măsurat și control electrice și electronice
- înregistrări benzi magnetice și casete cu bandă magnetică
- închirieri de stații amplificare cu sau fără asigurarea asistenței tehnice de specialitate
- instalații și reparații interfoane
- sonorizări
- rebobinări de transformatori
- reparații jucării electronice și electrotehnice

○ **prestare de servicii importantă este repararea televizoarelor pe bază de abonament anual.**

Relații referitoare la rețeaua prestatoare de servicii se pot lua de la Centrul de informare a cooperației meșteșugărești din București, telefon : 13.58.84 sau 13.58.65 și de la secretariatul Cooperativei Radio Progres tel. : 13.42.77 sau 15.13.32.

● INDUSTRIE MICĂ :

Activitatea de mică producție cuprinde realizarea următorului nomenclator de produse :

- pistol de lipit electric 100 W - 220 V
- ciocan de lipit electric 35 W - 220 V
- amplificator stereo 2x20 W
- incintă acustică 20 W
- seturi ornamentare de flori pentru pomul de iarnă
- joc aritmetic 5x5
- trusă montaje electronice I
- Idem II
- trusă interfon jucărie
- interfon jucărie
- aparat pentru îngrijit cosmetice - ionoderm
- aparat de măsurat multitest I
- sisteme de intercomunicații tip interfon cu 10, 15 și 20 linii
- alimentator de tensiune stabilizat pentru laboratoare de depanare radio, magnetofoane, televizoare
- transformator separatori reglabil
- instalații pentru verificarea cunoștințelor în laboratoarele de protecția muncii - logitest
- încălzitor electric cu radiație pentru fermele zootehnice

Alte produse electronice complexe pe bază de comandă cu caracter de mică serie sau unicat cum ar fi :

- generator de impulsuri
- echipament de dirijare a navigației aeriene, sol-aer-sol
- echipament de pază și alarmare

Relații referitoare la posibilitățile de execuție a produselor se pot lua de la Serviciul aprovizionare-desfacere tel. : 15.46.30.